

EstBatLIFE projekt
„Tiigilendlase (*Myotis dasycneme*) elupaikade parandamine Eestis“
(„Improving the Pond Bat (*Myotis dasycneme*) habitats in Estonia“)

Prügikoristustalgud Vääna-Posti projektialal
Kaevise sulgemise talgud Vääna-Posti projektialal

Memo

Koostas: EstBatLIFE projektijuht Lauri Klein

Mis: Prügikoristustalgud ja illegaalse kaevise sulgemise talgud

Kus: Looduskaitsealuses Vääna-Posti püsielupaigas (edaspidi PEP), prügikoristus Ventsla maaüksusel ja kaevise sulgemine käigu nr 2 lõpus ja käigu nr 1 suudmes.

Kes: Prügikoristustalgutel BTA Kindlustuse Eesti kontori töötajad (17 inimest) ja Eestimaa Looduse Fondi (edaspidi ELF) talgujuht, ELF nahkhiirte ekspert ning ELF EstBatLIFE projektijuht (vt osalejate nimekiri Lisas 2A). Kaevise sulgemise talgutel ELF talgujuht, ELF nahkhiirte ekspert ja ELF EstBatLIFE projektijuht ning kaks inimest Tölinõmme loodusseltsist ja üks Keskkonnaagentuurist (vt osalejate nimekiri Lisas 2B).

Millal: Prügikoristus 18. oktoobril 2018 kell 12.00 kuni 16.30 ja kaevise sulgemise talgud 18. oktoobril 2018 kell 17.00 kuni 21.00.

Miks: Prügikoristus toimus jääkreostuse vähendamiseks Vääna-Posti PEP sihtkaitsevööndi loopealsetel ja nahkhiirte talvituskäigu nr 2 suudme ümbruses, eesmärgiga taastada ala pool-looduslikku ilmet nahkhiirte parvlemis- ja toitumisalal. Kaevise sulgemine toimus 2018. aasta jaanuaris Vääna-Posti nahkhiirte PEP kaitsealuste talvituskäikude vahele illegaalselt rajatud ühenduskaevise tekitatud tuuletõmbuse kaotamiseks ja talvituskäikudes endise nahkhiirtele sobiva stabiilse kliima taastamiseks.

Talgute sisukokkuvõtted:

1. Prügikoristustalgud

ELF pakub juba aastaid võimalust asutustel aidata vabatahtlikult kaasa keskkonna- ja looduskaitsealises iseloomuga tegevustes talgute korras. Soov talgutööl osalemiseks tuleb enamasti huvilistelt endilt, sh erinevatelt asutustelt eesmärgiga teha midagi kasulikke kogu oma kollektiiviga koos. Sellise talgutöö võimalust kasutasidki juba mitmendat korda BTA Kindlustuse Eesti kontori töötajad, kes soovisid seekord teha talgutööd kas Harju- või Raplamaal. Pärast konsulteerimist Keskkonnaameti (kontaktisik Sander Laherand) ja Saue vallavalitsusega (kontaktisik Katrina Utsar) pakuti neile välja prügikoristustalgud Vääna-Postil. Prügikoristus on ühe vajaliku tegevusena kirjas ka ELF-i poolt juhitava

ja Eesti tiigilendlaste kaitseks ellu kutsutud LIFE projekti – EstBatLIFE kirjelduses. Nii jõutigi ühise planeerimisena selleni, et talgud korraldatakse just prügikoristusena ja eelnevalt 29.09.2018 tehtud olukorra hindamine Vääna-Posti PEP-is kinnitas prügi koristamise vajadust ka EstBatLIFE projekti alal, ennekõike just Ventsla maaüksusel. Talgulistega sai kokku lepitud et talgupäevaks saab neljapäev 18.10.2018.

ELF talgujuht Jaanus Libek suhtles maaomanikuga, BTA Kindlustuse töötajatega ja organiseeris talguvarustuse ning toitlustuse. EstBatLIFE projekti juht Lauri Klein võttis võrdlevad pakkumised prügiveofirmadelt, suhtles sobivaima pakkujaga ja organiseeris 18.10.2018 hommikul kella 12.00ks Vääna-Posti püsielupaigale, Ventsla maaüksusele 10 m³ prügikonteineri.

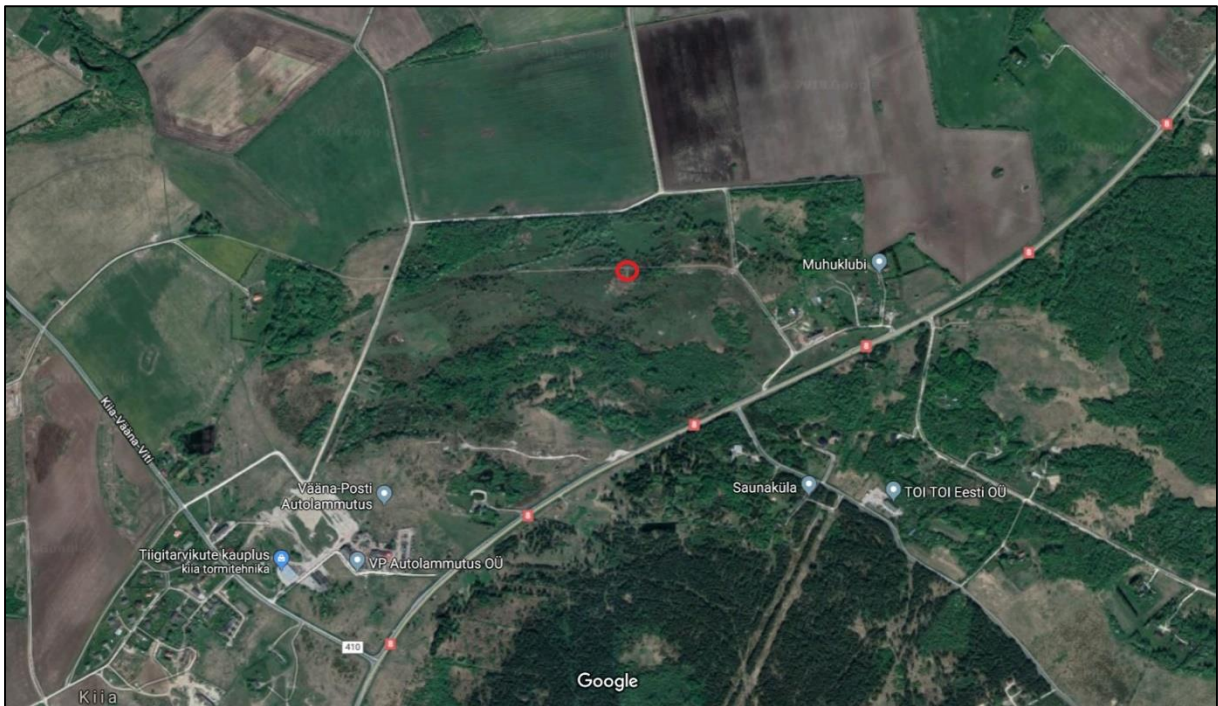

Foto 1. Prügikoristustalgute keskpunktiks oleva prügikonteineri asukoht Vääna-Posti PEP-i sihtkaitsevööndis, Ventsla maaüksusel (ortofotol toodud punase ringina).

Kuna talgud olid kavandatud PEP-i sihtkaitsevööndis, siis pärast esmast konsulteerimist Keskkonnaameti Põhja regiooni kaitsekorralduse spetsialisti Monika Laurits-Arroga, informeeris Lauri Klein Keskkonnaametit kavandatavatest talgutest ja sai 16.10.2018 Keskkonnaametilt töödeks ka nõusoleku, mille oli allkirjastanud Põhja regiooni looduskaitse juhtivspetsialist Maret Vildak (vt Lisa 2C).

Talgupäeval kogunesid talgulised kell 12 Hüüru Trahteri juures ja sealt sõideti ühiselt edasi talgupaika. Enne töödega alustamist jagas talgujuht välja töökindad ja ämbrid ning tegi lühikese tehnilise sissejuhatuse ning EstBatLIFE projektijuht tegi talgulistele lühituvustuse PEP-ist, selle kaitsekorrast ning sellest, miks on talgutegevus vajalik ja hea. Veidi hiljem, lõunasöögi ajaks liitus talgulistega ka ELF-i nahkhiirte ekspert Lauri Lutsar, kes tutvustas Vääna-Posti nahkhiirtefaunat ja rääkis nende kaitsest ka laiemalt, sh EstBatLIFE projektis kavandatust.

Prügi, mida koristati oli enamuses juba paljuski taimestikuga läbi kasvanud ja üksikud kuupäevadega olmeprügi pakendid viitasid sellele, et prügi oli alale toodud 10 kuni 15 ja ilmselt enamgi aastat tagasi. Konteinerisse koguti alal laiali vedelenud segaolme- ja segatööstusprügi ning 10 m³ konteiner sai

kuhjaga täis. Lisaks koguti maaüksusele viiva pinnastee äärde kokku ka alal laiali vedelenud vanad, enamuses nn nõukogude aegsed auto- ja traktorirehvid. Need jäid kahjuks siiski seekord ära vedamata, aga juhul kui maaomanik pole neid enne ise ära vedanud on nende vedu kavas korraldada järgmisel aastal kui EstBatLIFE projekti raames uuesti alal prügikoristustalgud korraldatakse. Samuti koguti eraldi kokku vanametall, mis jäi ka eraldi liigina praegu veel maaüksusele. Kokku on maaüksusel ja piirneval alal hinnanguliselt vähemalt veel viis korda sama palju prügi kui käesolevate talgute raames suudeti ära vedada.

Prügivedu korraldas firma Prügiekspress OÜ ja prügi, mis jõudis Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskusesse Jõelähtmel kaalus kokku enam kui 5 tonni ning utiliseerimine maksis ca 400 ja vedu ca 200 EUR.

Foto 2. Prügikoristustalgute ala enne prügikoristuse algust. Foto tehtud 29.09.2018, paremal ülal on näha pinnastee, kus paiknes talgute ajal konteiner. Foto: Lauri Klein.

Foto 3. Prügikonteiner prügikoristusala servas talgute algaasis. Foto: Lauri Klein.

Foto 4. Täidetud prügikonteineri äravedu. Foto: Lauri Klein.

Foto 5. Osa talgutega koristatud alast (vt sama ala ülal fotol 2 lk 3). Kohati oli prügi mattunud sügavale maapinda ja seepärast jäid pärast koristust suured taimedeta laigud. Foto: Lauri Lutsar.

Foto 6. Talgute lõpufaas. Esiplaanil on alalt kokku kogutud vanad auto- ja traktorirehvid, mis jäid teeserva kuhja. Foto: Lauri Lutsar.

Foto 7. ELF nahkhiirte ekspert Lauri Lutsar andmas talgulistele ülevaadet Vääna-Posti PEP-i nahkhiirtest ja EstBatLIFE projektist. Foto: Lauri Klein.

Foto 8. Prügikoristustalgulised Vääna-Posti projektialal pärast talguid. Foto: Lauri Lutsar.

2. Illegaalse kaevis sulgemise talgud

Käesoleva, 2018. aasta 21. kuni 29. jaanuari vahelisel perioodil kaevas keegi (seni on välja selgitamata kes) illegaalselt Vääna-Posti PEP-i kahe maa-aluse käigu vahele ühenduse. Illegaalne oli see tegevus seetõttu, et Vääna-Posti PEP-i kaitse-eeskirja § 5 lg 2 kohaselt on keelatud inimeste viibimine blindaažides ja maa-alustes käikudes 1. septembrist 30. aprillini. Kaevis leidis nahkhiirte ekspert Lauri Lutsar, kes teavitas sellest koheselt ka Keskkonnainspeksiooni, aga kuna polnud teada kes kaevis tegi, ei saanud inspeksioon ka menetlust algatada, sest süüdlane, kellele kahjunõue suunata ei olnud teada. Kaevis asukoht on toodud Fotol 9.

Foto 9. Vääna-Posti illegaalse kaevis sulgemise talgute asukoht (ortofotol toodud punase ringina).

Kaevis olemasolu muutis Vääna-Posti PEP-i maa-alustes käikudes nahkhiirte talvitustingimusi oluliselt halvemaks, sest avas tunneli 2 varem suletud olnud lõpuosa ja tekitas sinna tuuletõmbuse. Just selles tunneli lõpuosas talvitas varasemalt suur hulk nahkhiiri, sh tiigilendlasi. Oli selge, et käesoleva aasta talvitusperioodiks on oht, et selles tunneli osas ei ole temperatuur talvitamiseks sobiv ja stabiilne ning seal võivad hakata nahkhiired külmuma. Kiiremas korras tekkis vajadus tehtud kaevis sulgemiseks ja endise olukorra taastamiseks.

Kuna kaevis ei olnud väga suur ja välja kaevatud materjal ei olnud ära veetud, siis piisas hinnanguliselt umbes viiest inimesest, et selle kaevis saaks käsitsi ladudes uuesti sulgeda. Kaevis sulgemine oli küll kavas juba kevad-suvel, aga muud tööd ja tegemised lükkasid seda tööd edasi, kuni lõpuks oli selge, et kuna nahkhiired asuvad tunnelites juba talvitama, on vaja see sulgemistöö kiiremas korras ära teha. Et

samal ajal tekkis võimalus samal projektialal ka teiseks talguks – prügikoristuseks, siis otsustatigi võtta see töö ette sama talgupäeva õhtul.

Arvestades seda, et talguid planeeriti ajal, mil osa nahkhiiri on juba käikudes talvitamas ja mil maa-alustes käikudes viibimine on juba keelatud, valiti talgutel osalema sellised inimesed, kes oskavad teha töid vaikselt ja nahkhiiri võimalikult vähe häirides. Keskkonnaametilt saadi talgutöödeks ka luba, kuna need tööd olid kaitsekorralduslikus mõttes vajalikud ning kaitseala kaitse-eeskiri selliste tööde tegemist ka lubab.

Enne kaevise sulgemisega alustamist tuli eeltööna paigaldada lähimasse püstšahti nõorredel ja köied, kuna sulgemistöid tuli teha kahelt poolt ja need talgulised, kes tegelesid sulgemisega kaigust nr 2, said pärast välja vaid lähimast ca 10m kõrgusest šahtist üles ronides. Talgulised varustati kiivrite, pea- ja taskulampide, töökinnaste, ämbrite ja sobiva riietusega. Ava, mida sulgema asuti oli umbes 1,5m läbimõõdus ja paiknes poolviltu käigu nr 1 suudmealalt käigu nr 2 lõpuossa.

Kaevise sulgemiseks tõsteti kõigepealt käigu nr 2 lõpuosast välja ca 2 m³ kive ja pinnast. Siis paigaldati läbi kaevise spetsiaalne kaablikõri, et hiljem oleks võimalik lihtsamalt projekti EstBatLIFE raames planeeritud elektritoidet vajavaid tegevusi rakendada (elektrooniline valvesüsteem ja looduskaamera). Siis laoti käikude vahele suurematest kividest tugimüür ning kaeti see käigu 1 poolt kivide ning pinnasega ja toestati lisaks käigu nr 2 poolt kividega. Kogu tegevus võttis kuuel inimesel aega kokku neli tundi ja oli igati edukas. Käigu nr 1 suudme poolt ei ole kaevisest enam mingit jälge ja see kes ei tea, et seal kaevis oli ei oska seda seal ka enam otsidagi. Lisaks oli käigus nr 2 toimetanud talgulistele selgelt tunda kuidas temperatuuriolud käigus muutusid stabiilsemaks, ei olnud enam tuuletõmmet ega liigset külma.

Foto 10. Illegaalne kaevis, nagu see oli siis kui see jaanuari lõpus avastati. Foto: Lauri Lutsar.

Foto 11. Kaevises seisukord vahetult enne talguid. Foto: Lauri Klein.

Foto 12. Kaevises talgulised vahetult enne talguid. Foto: Lauri Klein.

Foto 13. Kaevisel talgulised siis kui pool talgutöödest oli tehtud, kivid ja pinnas olid käigust nr 2 tõstetud üles käiku nr 1. Foto: Lauri Klein.

Foto 14. Kaevisel sissepääs käigu nr 1 pool enne kinni ajamist, taustal talguvarustus, kaablikõri ja LIFE-programmi ning Natura 2000 lipp. Foto: Lauri Klein.

Foto 15. Kaevisse sissepääsu asukoht käigu nr 1 poolt pärast kinni ajamist, aga enne kaablikööri lõikamist ja peitmist. Foto: Lauri Klein.

Foto 16. Vaade endisele kaevissele käigu 2 poolt pärast kinni ajamist. Foto: Lauri Lutsar.

Foto 17. ELF-i talgujuht Kadri Aller väljumas käigust 2 läbi püstšahti. Foto: Lauri Lutsar.